UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

20 päivänä lokakuuta 2011 *

Asiassa C-396/09,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Tribunale di Bari (Italia) on esittänyt 6.7.2009 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 13.10.2009, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Interedil Srl, selvitystilassa,

vastaan

Fallimento Interedil Srl ja

Intesa Gestione Crediti SpA,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Tizzano sekä tuomarit M. Safjan, A. Borg Barthet, M. Ilešič ja M. Berger (esittelevä tuomari),

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

julkisasiamies: J. Kokott,
kirjaaja: hallintovirkamies A. Impellizzeri,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 13.1.2011 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Interedil Srl, selvitystilassa, edustajanaan avvocato P. Troianiello,

– Fallimento Interedil Srl, edustajanaan avvocato G. Labanca,

– Intesa Gestione Crediti SpA, edustajanaan avvocato G. Costantino,

– Euroopan komissio, asiamiehinään N. Bambara ja S. Petrova,

kuultuaan julkisasiamiehen 10.3.2011 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee maksukyvyttömyysmenettelystä 29.5.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1346/2000 (EYVL L 160, s. 1; jäljempänä asetus) 3 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä selvitystilassa oleva Interedil Srl (jäljempänä Interedil) ja toisaalta Fallimento Interedil Srl sekä Intesa Gestione Crediti SpA (jäljempänä Intesa), jonka oikeudellinen seuraaja on Italfondario SpA, ja jossa on kyse Intesan Interediliä vastaan aloittamasta konkurssimenettelystä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Asetus annettiin erityisesti EY 61 artiklan c alakohdan ja EY 67 artiklan 1 kohdan nojalla.

4 Asetuksen 2 artiklassa, joka on omistettu määritelmille, säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

a) ’maksukyvyttömyysmenettelyllä’ 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua kaikkia velkoja koskevaa menettelyä. Luettelo menettelyistä on liitteessä A;

– –

h) ’toimipaikalla’ sellaista taloudellisen toiminnan paikkaa, jossa velallinen harjoittaa muuten kuin tilapäisesti taloudellista toimintaa inhimillisin ja aineellisin voimavaroin.”

5 Asetuksen liitteessä A olevassa luettelossa mainitaan Italian osalta muun muassa fallimento-niminen menettely.

6 Asetuksen 3 artiklassa, joka koskee kansainvälistä toimivaltaa, säädetään seuraavaa:

”1. Sen jäsenvaltion tuomioistuin, jossa velallisella on pääintressien keskus, on toimivaltainen aloittamaan maksukyvyttömyysmenettelyn. Yhteisön ja muun oikeushenkilön pääintressien keskuksen katsotaan sijaitsevan siinä valtiossa, jossa oikeushenkilöllä on sääntömääräinen kotipaikka, jollei muuta näytetä.

2. Jos velallisen pääintressien keskus sijaitsee jäsenvaltiossa, muun jäsenvaltion tuomioistuin on toimivaltainen aloittamaan maksukyvyttömyysmenettelyn vain, jos velallisella on toimipaikka tässä jäsenvaltiossa. Tällaisen menettelyn vaikutukset rajoittuvat viimeksi mainitussa jäsenvaltiossa sijaitsevaan velallisen omaisuuteen.

– –”

7 Asetuksen 13 perustelukappaleessa todetaan, että ”pääintressien keskuksen olisi oltava sama kuin paikka, jossa velallinen hallinnoi säännöllisesti intressejään ja joka on näin ollen kolmansien osapuolten tiedettävissä”.

Kansallinen lainsäädäntö

8 Italian siviiliprosessilain (codice di procedura civile) 382 §:ssä, joka koskee Corte suprema di cassazionen ratkaistavina olevia toimivaltakysymyksiä, säädetään seuraavaa:

”Kun Corte ratkaisee toimivaltaa koskevan kysymyksen, sen on lausuttava siitä ja tarvittaessa määrättävä, mikä tuomioistuin on toimivaltainen – –”

9 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan Corte suprema di cassazionen tämän säännöksen perusteella tekemä päätös on lopullinen ja että se sitoo sitä tuomioistuinta, jossa asiakysymystä käsitellään.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

10 Interedil perustettiin oikeudelliselta muodoltaan Italian oikeuden mukaiseksi ”società a responsabilità limitataksi”, ja sen sääntömääräiseksi kotipaikaksi merkittiin Monopoli (Italia). Se siirsi 18.7.2001 sääntömääräisen kotipaikkansa Lontooseen (Yhdistynyt kuningaskunta). Samana päivänä se poistettiin Italian valtion yritysrekisteristä. Kotipaikan siirtämisen jälkeen se merkittiin Yhdistyneen kuningaskunnan kaupparekisteriin tunnuksella FC (Foreign Company).

11 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee Interedilin ilmoittaneen, että se oli samanaikaisesti kotipaikkansa siirtämisen kanssa ryhtynyt toimenpiteisiin, joilla oli määrä hoitaa Interedilin luovutus brittiläiselle Canopus-nimiselle yritysryhmälle ja neuvotella ja tehdä liikkeenluovutusta koskevat sopimukset. Interedilin mukaan sen Tarantossa (Italia) sijainnut kiinteä omaisuus oli luovutettu muutama kuukausi sen kotipaikan siirron jälkeen Windowmist Limitedille luovutetun liiketoiminnan osana. Interedil totesi myös, että se oli 22.7.2002 poistettu Yhdistyneen kuningaskunnan kaupparekisteristä.

12 Intesa vaati 28.10.2003 Tribunale di Baria aloittamaan Interediliä koskevan konkurssimenettelyn (fallimento).

13 Interedil kiisti kyseisen tuomioistuimen toimivallan siitä syystä, että koska se oli siirtänyt sääntömääräisen kotipaikkansa Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, ainoastaan viimeksi mainitun jäsenvaltion tuomioistuimet olivat toimivaltaisia aloittamaan maksukyvyttömyysmenettelyn. Interedil vaati 13.12.2003, että Corte suprema di cassazione antaisi toimivallasta ennakkoratkaisun.

14 Tribunale di Bari päätti 24.5.2004 Corte suprema di cassazionen päätöstä odottamatta ja katsomalla, että Italian tuomioistuinten toimivallan puuttumista koskeva väite oli ilmeisen perusteeton ja että yhtiön maksukyvyttömyys oli todettu, asettaa Interedilin konkurssiin.

15 Interedil riitautti 18.6.2004 ennakkoratkaisupyynnön esittäneeseen tuomioistuimeen toimittamallaan kirjelmällä päätöksen, jolla se oli asetettu konkurssiin.

16 Corte suprema di cassazione ratkaisi sille esitetyn, toimivaltaa koskevan ennakkokysymyksen 20.5.2005 antamallaan määräyksellä ja totesi, että Italian tuomioistuimet olivat toimivaltaisia. Se katsoi, että asetuksen 3 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettu olettama, jonka mukaan pääintressien keskuksen katsotaan sijaitsevan siinä valtiossa, jossa sääntömääräinen kotipaikka on, voitiin kumota monista eri syistä, nimittäin, koska Interedilillä on Italiassa kiinteää omaisuutta, koska sillä on kahta hotellikompleksia koskeva vuokrasopimus, koska sillä on sopimus rahalaitoksen kanssa ja koska yhtiön kotipaikan siirtoa Lontooseen ei ollut ilmoitettu Barin yritysrekisteriin.

17 Koska Tribunale di Bari epäili, ettei Corte suprema di cassazionen kyseinen arviointi ollut yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-341/04, Eurofood IFSC, 2.5.2006 antamassa tuomiossa (Kok., s. I-3813) esitettyjen arviointiperusteiden mukainen, se päätti lykätä asian ratkaisemista ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko asetuksen – – 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua käsitettä ’velallisen pääintressien keskus’ tulkittava yhteisön oikeussääntöjen vai kansallisten oikeussääntöjen mukaisesti, ja jos tulkinta on suoritettava yhteisön oikeussääntöjen

mukaisesti, mistä osista tämä käsite muodostuu ja mitä on pidettävä ratkaisevina tekijöinä tai seikkoina pääintressien keskusta yksilöitäessä?

2) Onko asetuksen – – 3 artiklan 1 kohdassa säädetty olettama, jonka mukaan 'yhteisön pääintressien keskuksen katsotaan sijaitsevan siinä valtiossa, jossa [sillä] on sääntömääräinen kotipaikka, jollei muuta näytetä', kumottavissa sillä perusteella, että liiketoimintaa on todettu todellisuudessa harjoitettavan muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa on yhtiön sääntömääräinen kotipaikka, vai onko olettaman kumoamiseksi tarpeen todeta, että yhtiö ei ole harjoittanut minkäänlaista liiketoimintaa siinä valtiossa, jossa sen sääntömääräinen kotipaikka on?

3) Voidaanko sitä, että yhtiöllä on muussa kuin siinä valtiossa, jossa on sen sääntömääräinen kotipaikka, kiinteää omaisuutta ja että velallisena oleva yhtiö on tehnyt toisen yhtiön kanssa kahta hotellikompleksia koskevan vuokrasopimuksen ja sopimuksen rahalaitoksen kanssa, pitää seikkoina tai tekijöinä, joiden perusteella asetuksen – – 3 artiklassa tarkoitettu yhtiön sääntömääräisen kotipaikan olettama saadaan kumotuksi, ja voidaanko jo niiden perusteella katsoa, että yhtiöllä on asetuksen – – 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu toimipaikka tässä valtiossa?

4) Onko siinä tapauksessa, että Corte [suprema] di cassazionen edellä mainittu määräys – – toimivallasta perustuu eri tulkintaan asetuksen – – 3 artiklasta kuin se, jonka unionin tuomioistuin on omaksunut, siviiliprosessilain 382 §, jonka perusteella Corte [suprema] di cassazione tekee toimivaltaa koskevat lopulliset ja sitovat ratkaisunsa, esteenä yhteisön kyseisen oikeussäännön soveltamiselle, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinnut?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Unionin tuomioistuimen toimivalta

18 Euroopan komissio epäilee, ettei unionin tuomioistuin ole toimivaltainen vastaamaan ennakkoratkaisupyyntöön. Se toteaa, että kyseinen pyyntö on esitetty 6.7.2009 annetulla määräyksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 13.10.2009. Viimeksi mainittuna ajankohtana voimassa olleen EY 68 artiklan 1 kohdan mukaan ainoastaan ne kansalliset tuomioistuimet, joiden ratkaisuihin ei kansallisen oikeuden mukaan voitu hakea muutosta, voivat esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön saadakseen tulkinnan yhteisön toimielinten EY:n perustamissopimuksen IV osaston perusteella toteuttamista toimista. Asetus on annettu perustamissopimuksen IV osastoon kuuluvien EY 61 artiklan c alakohdan ja EY 67 artiklan 1 kohdan perusteella, ja ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen tuomioihin voidaan komission mielestä hakea muutosta kansallisen oikeuden mukaan.

19 Tästä on riittävää todeta, että EY 68 artikla kumottiin Lissabonin sopimuksella 1.12.2009 lähtien, jolloin kyseinen sopimus tuli voimaan, ja ettei siinä määrättyä rajoitusta, joka koskee oikeutta esittää ennakkoratkaisupyyntö unionin tuomioistuimelle, enää ole. SEUT 267 artiklan mukaan tuomioistuimilla, joiden ratkaisuihin voidaan kansallisen oikeuden mukaan hakea muutosta, on tuosta ajankohdasta lähtien ollut oikeus esittää ennakkoratkaisupyyntö unionin tuomioistuimelle, kun kyse on perussopimuksen IV osaston alalla toteutetuista toimista (ks. vastaavasti asia C-283/09, Weryński, tuomio 17.2.2011, Kok., s. I-601, 28 ja 29 kohta).

20 Unionin tuomioistuin on edellä mainitussa asiassa Weryński antamansa tuomion 30 ja 31 kohdassa todennut, että SEUT 267 artiklan päämäärä, jona on luoda tehokas yhteistyö unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välille, ja

prosessiekonomian periaate huomioiden, on syytä katsoa, että sillä on 1.12.2009 lähtien toimivalta ratkaista ennakkoratkaisupyyntö, jonka on esittänyt sellainen tuomioistuin, jonka ratkaisuihin voidaan kansallisen oikeuden mukaan hakea muutosta, ja että näin on silloinkin, kun ennakkoratkaisupyyntö on esitetty ennen mainittua päivämäärää.

21 Unionin tuomioistuimella on siis joka tapauksessa toimivalta ratkaista tämä ennakkoratkaisupyyntö.

Ennakkoratkaisukysymysten tutkittavaksi ottaminen

Ennakkoratkaisukysymysten yhteys pääasiaan

22 Interedil on erääseen komission kirjallisissa huomautuksissaan esille ottamaan kysymykseen istunnossa vastatessaan todennut lakanneensa olemasta olemassa heinäkuussa 2002, jolloin se oli poistettu Yhdistyneen kuningaskunnan kaupparekisteristä. Tribunale di Barissa sitä vastaan lokakuussa 2003 tehdyllä konkurssihakemuksella ei näin ollen ole kohdetta, eikä ennakkoratkaisukysymyksiä voida ottaa tutkittaviksi.

23 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin tuomioistuin voi kieltäytyä vastaamasta kansallisen tuomioistuimen esittämään ennakkoratkaisukysymykseen ainoastaan, jos on ilmeistä, että kansallisen tuomioistuimen pyytämällä unionin oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiasialliseen luonteeseen tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen

sille esitettyihin kysymyksiin (ks. mm. asia C-439/08, VEBIC, tuomio 7.12.2010, Kok., s. I-12471, 42 kohta).

24 Tässä suhteessa on syytä todeta, että asetuksella ainoastaan yhdenmukaistetaan kansainvälistä toimivaltaa, ratkaisujen tunnustamista ja sovellettavaa oikeutta koskevat säännöt, kun on kyse maksukyvyttömyysmenettelyistä, joilla on rajat ylittäviä vaikutuksia. Kysymystä siitä, voidaanko velallisen konkurssiin asettamista koskeva hakemus ottaa tutkittavaksi, säännellään kansallisessa oikeudessa.

25 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen antamien tietojen mukaan Interedil ilmoitti sille tulleensa poistetuksi Yhdistyneen kuningaskunnan kaupparekisteristä heinäkuussa 2002. Ennakkoratkaisupyynnöstä ei sitä vastoin mitenkään ilmene, että tämä olosuhde olisi kansallisen oikeuden mukaan jollain tavoin omiaan estämään konkurssimenettelyn aloittamisen. Ei nimittäin ole mahdotonta, että kansallisessa oikeudessa säädetään mahdollisuudesta aloittaa tällainen menettely purkautuneen yhtiön velkojien tyydyttämiseksi.

26 Näin ollen ei ole ilmeistä, että kansallisen tuomioistuimen pyytämällä unionin oikeuden tulkitsemisella ei olisi mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiasialliseen luonteeseen tai kohteeseen taikka että ongelma olisi luonteeltaan hypoteettinen.

27 Interedilin esittämä oikeudenkäyntiväite on siis hylättävä.

Ennakkoratkaisukysymysten kohde

28 Pääasian vastapuolet väittävät, ettei kysymyksiä voida niiden kohteen vuoksi ottaa tutkittavaksi. Niiden mukaan ensimmäisestä ja neljännestä kysymyksestä ei ilmene, millä tavoin unionin oikeuden säännökset ja se, miten kansalliset tuomioistuimet niitä soveltavat, eroavat toisistaan, kun taas unionin tuomioistuinta kehotetaan toisessa ja kolmannessa kysymyksessä soveltamaan unionin oikeuden sääntöjä ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen käsiteltävänä olevaan konkreettiseen tapaukseen.

29 Unionin tuomioistuimella on ennakkoratkaisumenettelyssä toimivalta lausua unionin säännön tulkinnasta tai pätevyydestä niiden tosiseikkojen perusteella, jotka ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin sille ilmoittaa, ja ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen tehtävänä on soveltaa tätä sääntöä käsiteltävänään olevaan yksittäistapaukseen (ks. mm. asia C-149/05, Price, tuomio 7.9.2006, Kok., s. I-7691, 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

30 Kolme ensimmäistä kysymystä koskee pääasiallisesti asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulle käsitteelle velallisen ”pääintressien keskus” annettavaa tulkintaa. Nämä kysymykset voidaan siis niiden kohteen perusteella ottaa tutkittavaksi.

31 Neljäs kysymys koskee ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mahdollisuutta sivuuttaa ylemmän tuomioistuimen tekemät arvioinnit, jos se unionin tuomioistuimen esittämän tulkinnan perusteella katsoo, etteivät nämä arvioinnit ole unionin oikeuden mukaisia. Tämä kysymys, joka koskee SEUT 267 artiklassa määrättyä ennakkoratkaisumenettelyä, voidaan siis sekin ottaa tutkittavaksi.

Väite, jonka mukaan oikeusriitaa ei ole

32 Pääasian vastapuolet väittävät, että Corte suprema di cassazione on ratkaissut kysymyksen Italian tuomioistuinten toimivallasta aloittaa konkurssimenettely päätöksellä, joka niiden mukaan on saanut lainvoiman. Ne päättelevät tästä, ettei SEUT 267 artiklassa tarkoitettua ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen ”käsiteltävänä olevaa oikeusriitaa” ole olemassa ja että ennakkoratkaisupyyntöä ei tästä syystä voida ottaa tutkittavaksi.

33 Nämä väitteet on tutkittava yhdessä neljännen kysymyksen kanssa, jolla ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin haluaa selvittää, missä määrin Corte suprema di cassazionen unionin oikeudelle antama tulkinta sitoo sitä.

Neljäs kysymys

34 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin kysyy neljännessä kysymyksessään pääasiallisesti, onko unionin oikeuden vastaista, että kansallista tuomioistuinta sitovat kansallisen menettelysäännön mukaan kansallisen ylemmän tuomioistuimen tekemät arvioinnit, kun on selvää, että kyseisen ylemmän tuomioistuimen tekemät arvioinnit eivät ole unionin oikeuden, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinnut, mukaisia.

35 Unionin tuomioistuin on jo katsonut, että kansallinen prosessioikeuden säännös ei voi saattaa kyseenalaiseksi mahdollisuutta, joka niillä kansallisilla tuomioistuimilla on, joiden ratkaisuihin saa hakea muutosta, esittää ennakkoratkaisupyyntö unionin

tuomioistuimelle, silloin kun ne eivät ole varmoja, kuten nyt esillä olevassa tapauksessa, unionin oikeuden tulkinnasta (asia C-173/09, Elchinov, tuomio 5.10.2010, Kok., s. I-8889, 25 kohta).

36 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisumenettelyssä antama tuomio sitoo kansallista tuomioistuinta kyseessä olevien unionin toimielinten toimien tulkinnan tai pätevyyden osalta sen ratkaistessa käsiteltävänään olevaa asiaa (ks. mm. em. asia Elchinov, tuomion 29 kohta).

37 Edellä esitetystä seuraa, että kansallinen tuomioistuin, joka on käyttänyt sille SEUT 267 artiklan toisessa kohdassa annettua mahdollisuutta, on sidottu pääasian ratkaisussa tulkintaan, jonka unionin tuomioistuin on omaksunut kyseisistä säännöksistä, ja sen on tapauksen niin vaatiessa sivuutettava ylemmän tuomioistuimen arvioinnit, jos se katsoo tämän tulkinnan perusteella, että kyseiset arvioinnit eivät ole unionin oikeuden mukaisia (ks. mm. em. asia Elchinov, tuomion 30 kohta).

38 Tässä suhteessa on painotettava, että täysin vakiintuneen oikeuskäytännön nojalla kansallinen tuomioistuin, jonka tehtävänä on toimivaltansa rajoissa soveltaa unionin oikeussääntöjä, on velvollinen varmistamaan näiden oikeussääntöjen täyden vaikutuksen niin, että se tarvittaessa jättää omasta aloitteestaan soveltamatta kaikkia niiden kanssa ristiriidassa olevia säännöksiä, eli tässä tapauksessa kyseistä kansallista menettelysääntöä, ilman, että sen olisi pyydettävä tai odotettava, että tämä kansallinen säännös ensin poistetaan lainsäädäntöteitse tai jossain muussa perustuslaillisessa menettelyssä (ks. mm. em. asia Elchinov, tuomion 31 kohta).

39 Edellä esitetyn perusteella neljänteen kysymykseen on vastattava niin, että unionin oikeuden vastaista on, että kansallista tuomioistuinta sitovat kansallisen menettelysäännön mukaan kansallisen ylemmän tuomioistuimen tekemät arvioinnit, kun on selvää, että kyseisen ylemmän tuomioistuimen tekemät arvioinnit eivät ole unionin oikeuden, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinnut, mukaisia.

40 Samoista syistä pääasian vastapuolten oikeudenkäyntiväite, joka perustuu siihen, ettei oikeusriitaa ole, on syytä hylätä.

Ensimmäisen kysymyksen ensimmäinen osa

41 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin kysyy ensimmäisen kysymyksen ensimmäisessä osassa, onko asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua käsitettä velallisen ”pääintressien keskus” tulkittava unionin oikeuden vai kansallisen oikeuden perusteella.

42 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sekä unionin oikeuden yhdenmukainen soveltaminen että yhdenvertaisuusperiaate edellyttävät, että unionin oikeuden sellaisen säännöksen sanamuotoa, joka ei sisällä nimenomaista viittausta jäsenvaltioiden oikeuteen säännöksen sisällön ja ulottuvuuden määrittämiseksi, on tavallisesti tulkittava koko unionissa itsenäisesti ja yhdenmukaisesti ja että tässä tulkinnassa on otettava huomioon säännöksen asiayhteys ja kyseisellä lainsäädännöllä tavoiteltu päämäärä (ks. mm. asia C-174/08, NCC Construction Danmark, tuomio 29.10.2009, Kok., s. I-10567, 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

43 Unionin tuomioistuin on edellä mainitussa asiassa Eurofood IFSC antamansa tuomion 31 kohdassa todennut erityisesti asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta käsitteestä velallisen ”pääintressien keskus”, että se on asetuksen oma käsite, jolla näin ollen on itsenäinen merkitys, ja että sitä on siis tulkittava yhtenäisellä ja kansallisista lainsäädännöistä riippumattomalla tavalla.

44 Ensimmäisen kysymyksen ensimmäiseen osaan on siis vastattava siten, että asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua käsitettä velallisen ”pääintressien keskus” on tulkittava unionin oikeuden perusteella.

Ensimmäisen kysymyksen toinen osa, toinen kysymys ja kolmannen kysymyksen ensimmäinen osa

45 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin kysyy ensimmäisen kysymyksen toisessa osassa, toisessa kysymyksessä ja kolmannen kysymyksen ensimmäisessä osassa pääasiallisesti, miten asetuksen 3 artiklan 1 kohdan toista virkettä on tulkittava määritettäessä velallisyhtiön pääintressien keskusta.

46 Kun otetaan huomioon se olosuhde, että Interedil on ennakkoratkaisupyynnössä esitettyjen tietojen mukaan vuonna 2001 siirtänyt sääntömääräisen kotipaikkansa Italiasta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja että se tämän jälkeen vuonna 2002 on poistettu viimeksi mainitun jäsenvaltion kaupparekisteristä, on myöskin aiheellista täsmentää se ajankohta, jolla on merkitystä, kun velallisen pääintressien keskusta määritetään sen tuomioistuimen yksilöimiseksi, jolla on toimivalta aloittaa päämenettely maksukyvyttömyysasiassa, jotta ennakkoratkaisupyynnön esittäneelle tuomioistuimelle annettaisiin täydellinen vastaus.

Velallisen pääintressien keskuksen määrittämisen kannalta merkitykselliset arviointiperusteet

47 Vaikka asetuksessa ei määritelläkään käsitettä velallisen pääintressien keskus, kyseisen käsitteen ulottuvuutta selvennetään, kuten edellä mainitussa asiassa Eurofood IFSC annetun tuomion 32 kohdassa on todettu, kuitenkin kyseisen asetuksen 13

perustelukappaleessa, jonka mukaan ”pääintressien keskuksen olisi oltava sama kuin paikka, jossa velallinen hallinnoi säännöllisesti intressejään ja joka on näin ollen kolmansien osapuolten tiedettävissä”.

48 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 69 kohdassa todennut, jo asetuksen 3 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä sääntömääräisen kotipaikan hyväksi säädetty olettama ja se, että asetuksen 13 perustelukappaleessa viitataan intressien hallinnointipaikkaan, ovat osoitus unionin lainsäätäjän tahdosta asettaa toimivallan perusteena etusijalle yhtiön keskushallinnon sijaintipaikka.

49 Tästä samasta perustelukappaleesta on edellä mainitussa asiassa Eurofood IFSC annetun tuomion 33 kohdassa lisäksi todettu, että pääintressien keskus on määritettävä sekä objektiivisten että kolmansien osapuolten tiedettävissä olevien perusteiden nojalla, jotta voitaisiin taata oikeusvarmuus ja ennakoitavuus sitä tuomioistuinta määritettäessä, joka on toimivaltainen aloittamaan päämenettelyn maksukyvyttömyysasiassa. On katsottava, että objektiivisuutta ja tiedettävyyttä koskevat vaatimukset täyttyvät, jos ne aineelliset seikat, jotka on otettu huomioon määritettäessä paikkaa, jossa velkojayhtiö yleensä hallinnoi intressejään, on julkaistu tai jos ne ainakin ovat olleet riittävän avoimia, jotta kolmannet osapuolet, toisin sanoen erityisesti kyseisen yhtiön velkojat, ovat voineet saada niistä tiedon.

50 Tästä seuraa, että jos yhtiön johto- ja valvontaelimet sijaitsevat sen sääntömääräisessä kotipaikassa ja jos yhtiön hallintoa koskevat päätökset tehdään kolmansien osapuolten tiedettävissä olevalla tavalla tuossa paikassa, asetuksen 3 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä säädettyä olettamaa, jonka mukaan yhtiön pääintressien keskus sijaitsee tässä paikassa, on sovellettava täysimääräisesti. Tällaisessa tilanteessa velallisyhtiön pääintressien sijoittaminen muualle ei – kuten julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 69 kohdassa toteaa – tule lainkaan kyseeseen.

51 Asetuksen 3 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä säädetyn olettaman kumoaminen on kuitenkin mahdollista silloin, kun yhtiön keskushallinto ei kolmansien osapuolten kannalta katsoen sijaitse sääntömääräisessä kotipaikassa. Näin ollen – ja kuten edellä mainitussa asiassa Eurofood IFSC annetun tuomion 34 kohdassa on todettu – unionin lainsäätäjän kyseisen yhtiön sääntömääräisen kotipaikan hyväksi säätämä kumottavissa oleva olettama voidaan kumota, jos objektiivisten ja kolmansien osapuolten tiedettävissä olevien seikkojen perusteella voidaan osoittaa, että tosiasiallinen tilanne on erilainen kuin se, jota kyseisen sääntömääräisen kotipaikan sijainnin katsotaan kuvaavan.

52 Huomioon otettavia seikkoja ovat muun muassa kaikki ne paikat, joilla velallisyhtiö harjoittaa taloudellista toimintaa ja joilla sillä on omaisuutta, kunhan nämä paikat ovat kolmansien osapuolten tunnistettavissa. Kuten julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 70 kohdassa toteaa, näitä seikkoja on tarkasteltava kokonaisvaltaisesti, ja kukin tapaus on ratkaistava sen erityispiirteiden mukaisesti.

53 Sitä, että velallisyhtiöllä on muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa sillä on sääntömääräinen kotipaikka, kiinteää omaisuutta, josta se on tehnyt vuokrasopimuksen, ja sitä, että sillä on tuossa muussa jäsenvaltiossa sopimus rahalaitoksen kanssa – olosuhteita, jotka ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tuo esille –, voidaan tässä asiayhteydessä pitää objektiivisina ja, niiden mahdollisesta julkisuudesta riippuen, kolmansien osapuolten tiedettävissä olevina seikkoina. Tästä huolimatta se olosuhde, että yhtiöllä on varallisuutta ja sen taloudelliseen hyödyntämiseen liittyviä sopimuksia muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa sillä on sääntömääräinen kotipaikka, riittää kumoamaan unionin lainsäätäjän asettaman olettaman vain edellyttäen, että kaikkien merkityksellisten seikkojen kokonaisarvioinnin perusteella voidaan todeta, että kyseisen yhtiön johdon ja valvonnan tosiasiallinen keskus sijaitsee ja sen intressejä hallinnoidaan kyseisessä muussa jäsenvaltiossa kolmansien osapuolten tiedettävissä olevalla tavalla.

Velallisen pääintressien keskuksen paikantamisen kannalta merkityksellinen ajankohta

54 Aluksi on syytä todeta, ettei asetuksessa ole nimenomaisia säännöksiä sitä erityistä tapausta varten, että velallinen siirtää pääintressiensä keskuksen. Kun asetuksen 3 artiklan 1 kohdan yleinen sanamuoto otetaan huomioon, on siis syytä katsoa, että maksukyvyttömyysasian päämenettelyn aloittamiseen toimivaltaisen tuomioistuimen määrittämisen kannalta merkityksellisenä on pidettävä kyseisen keskuksen viimeistä sijaintipaikkaa.

55 Aikaisempi oikeuskäytäntö tukee tätä tulkintaa. Siinä on näet katsottu, että sen jäsenvaltion tuomioistuin, jonka alueella velallisen pääintressien keskus sijaitsi maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista koskevan hakemuksen jättöhetkellä, pystyy toimivaltaisena ratkaisemaan asian, kun velallinen hakemuksen jättämisen jälkeen mutta ennen menettelyn aloittamispäätöstä siirtää pääintressiensä keskuksen toisen jäsenvaltion alueelle (asia C-1/04, Staubitz-Schreiber, tuomio 17.1.2006, Kok., s. I-701, 29 kohta). Tästä voidaan päätellä, että toimivaltaisen tuomioistuimen määrittelyn kannalta merkityksellistä on lähtökohtaisesti se, missä velallisen pääintressien keskus sijaitsi maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista koskevan hakemuksen jättöhetkellä.

56 Tilanteessa, jossa sääntömääräinen kotipaikka siirretään – kuten pääasiassa – ennen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista koskevan hakemuksen jättämistä, velallisen pääintressien keskuksen oletetaan asetuksen 3 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen mukaisesti olevan uudessa sääntömääräisessä kotipaikassa, ja toimivaltaisia päämenettelyn aloittamiseen maksukyvyttömyysasiassa ovat lähtökohtaisesti näin ollen sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jonka alueella kyseinen uusi kotipaikka sijaitsee, ainakin silloin, kun asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa asetettua olettamaa ei kumota todistamalla, ettei pääintressien keskus ole muuttunut yhdessä sääntömääräisen kotipaikan kanssa.

57 Samoja sääntöjä on sovellettava tilanteessa, jossa velallisyhtiö oli maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista koskevan hakemuksen jättöhetkellä poistettu kaupparekisteristä ja jossa – kuten Interedil huomautuksissaan väittää – se oli lopettanut kaiken toimintansa.

58 Kuten tämän tuomion 47–51 kohdasta ilmenee, pääintressien keskuksen käsitteellä on näet haluttu ottaa lähtökohdaksi se paikka, johon yhtiöllä on objektiivisesti ja velkojien tunnistettavissa olevalla tavalla läheisin liittymä. Tällaisessa tilanteessa on siis johdonmukaista suosia sitä paikkaa, jossa velallisyhtiöllä oli viimeinen pääintressien keskus sinä ajankohtana, jona se poistettiin rekisteristä ja jona se lopetti kaiken toimintansa.

59 Ensimmäisen kysymyksen toiseen osaan, toiseen kysymykseen ja kolmannen kysymyksen ensimmäiseen osaan on siis vastattava siten, että velallisyhtiön pääintressien keskusta määritettäessä asetuksen 3 artiklan 1 kohdan toista virkettä on tulkittava seuraavasti:

– Velallisyhtiön pääintressien keskus on määritettävä asettamalla etusijalle kyseisen yhtiön keskushallinnon sijaintipaikka, sellaisena kuin se voidaan todeta objektiivisten ja kolmansien osapuolten tiedettävissä olevien seikkojen perusteella. Jos yhtiön johto- ja valvontaelimet sijaitsevat sen sääntömääräisessä kotipaikassa ja jos yhtiön hallintoa koskevat päätökset tehdään kolmansien osapuolten tiedettävissä olevalla tavalla tuossa paikassa, kyseisessä säännöksessä säädettyä olettamaa ei voida kumota. Jos yhtiön keskushallinto ei sijaitse sen sääntömääräisessä kotipaikassa, se olosuhde, että yhtiöllä on varallisuutta ja sen taloudelliseen hyödyntämiseen liittyviä sopimuksia muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa sillä on sääntömääräinen kotipaikka, riittää kumoamaan kyseisen olettaman vain edellyttäen, että kaikkien merkityksellisten seikkojen kokonaisarvioinnin perusteella voidaan todeta, että kyseisen yhtiön johdon ja valvonnan tosiasiallinen keskus sijaitsee ja että sen intressejä hallinnoidaan kyseisessä muussa jäsenvaltiossa kolmansien osapuolten tiedettävissä olevalla tavalla.

– Jos velallisyhtiön sääntömääräinen kotipaikka siirretään ennen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista koskevan hakemuksen jättämistä, kyseisen yhtiön pääintressien keskuksen oletetaan olevan sen uudessa sääntömääräisessä kotipaikassa.

Kolmannen kysymyksen toinen osa

60 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin kysyy kolmannen kysymyksen toisessa osassa, miten asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua toimipaikan käsitettä on tulkittava.

61 Tähän on muistutettava, että asetuksen 2 artiklan h alakohdassa määritellään toimipaikan käsite siten, että sillä tarkoitetaan sellaista taloudellisen toiminnan paikkaa, jossa velallinen harjoittaa muuten kuin tilapäisesti taloudellista toimintaa inhimillisin ja aineellisin voimavaroin.

62 Se seikka, että tässä määritelmässä sidotaan taloudellinen toiminta inhimillisiin voimavaroihin, osoittaa, että siinä edellytetään tiettyä organisaation vähimmäistasoa ja tiettyä pysyvyyttä. Tästä seuraa a contrario, että ”toimipaikalle” asetetut edellytykset eivät täyty pelkästään sillä, että olemassa on erillisiä omaisuuseriä tai pankkitilejä.

63 Jos jäsenvaltion tuomioistuimilla on asetuksen 3 artiklan 2 kohdan mukaisesti toimipaikan olemassaoloon perustuva toimivalta aloittaa velallista kohtaan sekundäärimenettely maksukyvyttömyysasiassa, on syytä katsoa, että toimipaikan olemassaoloa on pääintressien keskuksen sijainnin tavoin oikeusvarmuuden ja toimivaltaisten

tuomioistuinten määrittämisen ennustettavuuden takaamiseksi arvioitava objektiivisten ja kolmansien osapuolten tiedettävissä olevien seikkojen perusteella.

64 Kolmannen kysymyksen toiseen osaan on siis vastattava niin, että asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua toimipaikan käsitettä on tulkittava siten, että siinä edellytetään taloudellisen toiminnan harjoittamiseksi tarvittavia rakenteita, jotka ilmentävät tiettyä organisaation vähimmäistasoa ja tiettyä pysyvyyttä. Pelkästään erillisten omaisuuserien tai pankkitilien olemassaolo ei lähtökohtaisesti vastaa tätä määritelmää.

Oikeudenkäyntikulut

65 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Unionin oikeuden vastaista on, että kansallista tuomioistuinta sitovat kansallisen menettelysäännön mukaan kansallisen ylemmän tuomioistuimen tekemät arvioinnit, kun on selvää, että kyseisen ylemmän tuomioistuimen tekemät arvioinnit eivät ole unionin oikeuden, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinnut, mukaisia.

2) Maksukyvyttömyysmenettelystä 29.5.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1346/2000 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua käsitettä velallisen ”pääintressien keskus” on tulkittava unionin oikeuden perusteella.

3) Velallisyhtiön pääintressien keskusta määritettäessä asetuksen N:o 1346/2000 3 artiklan 1 kohdan toista virkettä on tulkittava seuraavasti:

– **Velallisyhtiön pääintressien keskus on määritettävä asettamalla etusijalle kyseisen yhtiön keskushallinnon sijaintipaikka, sellaisena kuin se voidaan todeta objektiivisten ja kolmansien osapuolten tiedettävissä olevien seikkojen perusteella. Jos yhtiön johto- ja valvontaelimet sijaitsevat sen sääntömääräisessä kotipaikassa ja jos yhtiön hallintoa koskevat päätökset tehdään kolmansien osapuolten tiedettävissä olevalla tavalla tuossa paikassa, kyseisessä säännöksessä säädettyä olettamaa ei voida kumota. Jos yhtiön keskushallinto ei sijaitse sen sääntömääräisessä kotipaikassa, se olosuhde, että yhtiöllä on varallisuutta ja sen taloudelliseen hyödyntämiseen liittyviä sopimuksia muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa sillä on sääntömääräinen kotipaikka, riittää kumoamaan kyseisen olettaman vain edellyttäen, että kaikkien merkityksellisten seikkojen kokonaisarvioinnin perusteella voidaan todeta, että kyseisen yhtiön johdon ja valvonnan tosiasiallinen keskus sijaitsee ja että sen intressejä hallinnoidaan kyseisessä muussa jäsenvaltiossa kolmansien osapuolten tiedettävissä olevalla tavalla**

– **Jos velallisyhtiön sääntömääräinen kotipaikka siirretään ennen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista koskevan hakemuksen jättämistä, kyseisen yhtiön pääintressien keskuksen oletetaan olevan sen uudessa sääntömääräisessä kotipaikassa.**

4) Saman asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua toimipaikan käsitettä on tulkittava siten, että siinä edellytetään taloudellisen toiminnan harjoittamiseksi tarvittavia rakenteita, jotka ilmentävät tiettyä organisaation vähimmäistasoa ja tiettyä pysyvyyttä. Pelkästään erillisten omaisuuserien tai pankkitilien olemassaolo ei lähtökohtaisesti vastaa tätä määritelmää.

Allekirjoitukset